

ФІСКАЛЬНА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ – ІНСТРУМЕНТ ПАРТНЕРСТВА ДЕРЖАВИ ТА МАЛОГО І СЕРЕДЬНОГО БІЗНЕСУ

©2019 РУДИК Н. В.

УДК 338.24
JEL: H22; H26; E60

Рудик Н. В. Фіскальна діджиталізація – інструмент партнерства держави та малого і середнього бізнесу

Метою статті є дослідження основ партнерських, фінансових відносин між державою та суб'єктами господарювання малого і середнього бізнесу. Обґрунтовується необхідність використання електронних цифрових послуг у контексті сплати податків з боку платника та їх адміністрування з боку держави. Наводиться перелік і систематизація актуальних на сьогодні надавачів електронних цифрових послуг суб'єктам господарювання малого та середнього бізнесу. До переліку додаються дієві джерела їх отримання та актуальні назви із урахуванням змін законодавства. Приділяється увага особливостям реєстрації та застосування електронних цифрових послуг. Представлений покроковий приклад процесу використання електронного цифрового підпису як інструменту фіскальної діджиталізації. Визначено, що електронний цифровий ключ є унікальним засобом для входу в середовище електронного кабінету платника податків. Наведено перелік змін щодо їх генерації та використання, що підтверджує надійність інструменту. Проведено огляд актуальних модулів електронного кабінету платника податків, деталізовано їх завдання та внутрішній контент. Надається опис складових кожного модуля та практична складова їх використання. Обґрунтована необхідність взаємодії суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу з інтерфейсом електронного кабінету платника податків як інструментом діджиталізації. Наведено приклади невизначеностей в інформуванні платників податків щодо їх податкових зобов'язань. Обґрунтовано необхідність подальшої модернізації даного сервісу адміністрування податків інструментами фіскальної діджиталізації. Запропоновано заходи поліпшення роботи електронного кабінету платника податків у контексті сприяння партнерству держави та суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: діджиталізація, електронний кабінет платника податків, фіскальна діджиталізація, електронний цифровий підпис, партнерство держави та МСБ.

DOI:

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 12.

Рудик Наталія Василівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: Nataly_Rudyk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4367-0392>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/P-8708-2018>

УДК 338.24
JEL: H22; H26; E60

Рудик Н. В. Фискальная диджитализация – инструмент партнерства государства и малого и среднего бизнеса

Целью статьи является изучение основ партнерства, финансовых отношений между государством и субъектами малого и среднего бизнеса. Обосновывается необходимость использования электронных цифровых услуг в контексте уплаты налогов со стороны налогоплательщика и их администрирования государством. Приведен актуальный перечень электронных цифровых услуг предприятиям малого и среднего бизнеса. Перечень дополнен источниками их получения и текущим наименованием с учетом законодательных изменений. Внимание уделяется особенностям регистрации и получения электронных цифровых услуг. Приведен пошаговый пример процесса использования электронной цифровой подписи в качестве инструмента фискальной диджитализации. Установлено, что электронный цифровой ключ является уникальным средством входа в электронный кабинет налогоплательщика. Представлен перечень изменений, касающихся его генерации и использования, что подтверждает надежность инструмента. Также представлен обзор текущих модулей электронного кабинета налогоплательщика, описаны их задачи и внутреннее содержание. Приведено описание компонентов каждого модуля и практическая составляющая их использования. Обоснована необходимость взаимодействия субъектов малого и среднего предпринимательства с электронным кабинетом налогоплательщика как инструментом диджитализации. Приведены примеры неопределенности в информировании налогоплательщиков об их налоговых обязательствах. Обоснована необходимость дальнейшей модернизации услуг налогового администрирования инструментами фискальной диджитализации. Предложены меры по совершенствованию электронного кабинета налогоплательщика в контексте развития партнерских отношений между государством и субъектами малого и среднего бизнеса.

Ключевые слова: диджитализация, электронный кабинет налогоплательщика, фискальная диджитализация, электронная цифровая подпись, партнерство государства и МСБ.

UDC 338.24
JEL: H22; H26; E60

Rudyk N. V. Fiscal Digitalization as an Instrument in the Partnership Between the State and the Small and Medium-Sized Businesses

The article is aimed at studying the basics of partnership, financial relations between the State and the small and medium-sized businesses. The need to use electronic digital services in the context of paying taxes on the part of the payer and administering them on the part of the State is substantiated. The current list of electronic digital services to small and medium-sized businesses is provided. The list is supplemented by the sources of their receipt and the current name, taking into account legislative changes. Attention is paid to the specifics of registration and receipt of electronic digital services. A step-by-step example of the process of using electronic digital signature as an instrument for fiscal digitalization is presented. It is determined that the electronic digital key is a unique means of logging into taxpayer account. A list of changes related to its generation and use is provided, which confirms the reliability of the instrument. Also presented is an overview of the current modules of the taxpayer account, their tasks and internal contents are described. A description of the components of each module and the practical constituent of their use are provided. The need of the small and medium-sized businesses' interaction with the taxpayer account as a digitalization instrument is substantiated. Examples of uncertainty in informing taxpayers about their tax obligations are provided. The need to further modernize the services of tax administration by the instruments of fiscal digitalization is substantiated. Measures to improve the taxpayer account in the context of the development of partnership between the State and small and medium-sized businesses are proposed.

Keywords: digitalization, taxpayer account, fiscal digitalization, electronic digital signature, partnership between the State and the SMEs.

Рис.: 2. Табл.: 1. Библ.: 12.

Рудик Наталя Васильевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (просп. Победы, 54/1, Киев, 03057, Украина)
E-mail: Nataly_Rudyk@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4367-0392>
Researcher ID: <http://www.researcherid.com/P-8708-2018>

Fig.: 2. Tabl.: 1. Bibl.: 12.

Rudyk Natalia V. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Kyiv National Economic University named after V. Hetman (54/1 Peremohy Ave., Kyiv, 03057, Ukraine)
E-mail: Nataly_Rudyk@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4367-0392>
Researcher ID: <http://www.researcherid.com/P-8708-2018>

Трендом світової економіки сьогодні є ідеї, технологічні рішення та принципи, на яких будується четверта індустріальна революція (далі – Industry 4.0). Вона розцінюється бізнесом, науковцями та державами як новий підхід, який забезпечить максимально зручним інструментарієм процеси адміністрування та загалом управління публічними фінансами із урахуванням інтересів кожного зі стейкхолдерів. Ключовими процесами Industry 4.0 стали діджиталізація (з англ. «*digitalization*») та діджитизація (з англ. «*digitization*»). Доречно сказати, що поняття не є синонімічними, але виникли як результати рушійних сил вищезазначеної революції. Діджитизація пояснює процес переведення інформації з аналогового формату в цифровий, у той час як діджиталізація – це організація кількох різноманітних сфер суспільного життя за допомогою технологій цифрової комунікації. Це також процес використання цифрових технологій з метою створення на отримання нової вартості [3; 4]. Початкові кроки Industry 4.0 зробила в декількох розвинених країнах, але була визнана як новий напрям у результаті німецького державно-приватного партнерства з метою створення «розумних» заводів, що забезпечили інтеграцію цифрових технологій та людини. Сьогодні в будь-якій поважачій себе державі затверджено програми розвитку та підтримки Industry 4.0. Так, у Німеччині – «High-Tech Strategy 2020», у США – «Advanced Manufacturing Partnership», у Китаї – «Made in China 2025», у Франції – «La Nouvelle France Industrielle», в Україні – «Made in Ukraine». У цих програмах країни враховують складність відносин у різних сферах та їх успішну синергію. Усе це веде до побудови складних міжгалузевих взаємозв'язків, які, з одного боку, завдяки технологічності та інноваційності, спрощують їх реалізацію, але з іншого – ускладнюють процеси контролю цих відносин як кількісно, так і якісно.

Конфлікт інтересів та складність моніторингу на макrorівні піддають сумнівам умови дотримання партнерських відносин з боку кожного з учасників. Ідеї діджиталізації в публічних фінансах не є новими, але потреба постійного оновлення та підтримка їх відповідно до темпів змін у технологіях, виникнення нових засобів та інструментів їх імплементації, та іноді навіть діджитизації, має бути постійною. У фіскальному аспекті найактуальнішим і доступним для кожного платника податків інструментом є платформа електронного кабінету платника податків. Водночас

реформування, розрізненість бази моніторингу умов партнерства створюють нові виклики як для платників податків, так і для податкової системи в цілому.

Цілями статті є: створення базового покрокового провідника, тлумачника для платника податків, і водночас користувача електронного кабінету платника податків, як комплаєнс-інструменту партнерства держави та суб'єктів господарювання малого та середнього бізнесу (далі – МСБ); обґрунтування необхідності дотримання принципів оподаткування та практика їх застосування партнерами із урахуванням умов діджиталізації. Для досягнення мети було поставлено та вирішено завдання: визначення напрямків використання електронних цифрових послуг у частині доступності та зрозумілості використання електронного цифрового підпису; визначення базового алгоритму дій для МСБ з використанням інструментарію електронного кабінету платника податків; апробація фіскальної діджиталізації на прикладі електронного кабінету платника податків як інструменту партнерства між державою та МСБ.

Питання фіскальної діджиталізації сьогодні стосується кожного із суб'єктів господарювання та будь-яких учасників економічних і фінансових відносин. Сьогодні кожен стейкхолдер зацікавлений в оперативності, зручності та зрозумілості отриманої інформації. Дана тема активно досліджується як теоретиками, так і практиками. Серед робіт, присвячених аналізу актуального та дієвого досвіду країн, що лише починають активне провадження технологій діджиталізації, варто відмітити праці А. Салавец (A. Szalavetz) [9], М. Е. Портера, Дж. Т. Хеппельманна (M. E. Porter, J. T. Heppelmann) [5], Р. Дж. Боланда, К. Лійтинена (R. J. Boland, K. Lyytinen) та ін. [10], Л. С. Даленогара, Г. Б. Бенитез (L. S. Dalenogare, G. B. Benitez) та ін. [1], в яких пояснюються технічні та інноваційні передумови реалізації її процесів. Питання діджиталізації на публічному рівні ґрунтовно описуються такими авторами, як: Л. Шмідтгубер, Д. Гільгерс і М. Рапп (L. Schmidhuber, D. Hilgers, M. Rapp) [6], М. Шратценшталер (M. Schratzenstaller) [7] та ін. Сьогодні кожен стейкхолдер зацікавлений в оперативності, зручності та зрозумілості отриманої інформації, а з боку держави та її органів управління вона має трактуватися якомога зрозуміліше для суб'єкта господарювання. Питанню якості, переваг і недоліків адміністрування присвячені роботи Н. Синютки [8], Т. Аліфіанія, Л. Фуада та ін.

Вітчизняний підприємець зацікавлений у веденні бізнесу з максимальною зручністю в умовах найнижчої ймовірності конфлікту інтересів між ним і державою. Водночас це актуально для кожного зі стейкхолдерів. Процес створення доданої вартості не має бути поставлений під загрозу, податкові ризики з обох сторін повинні бути мінімальними – це умови партнерських відносин між малим, середнім бізнесом і державою.

Беремо за основу тренд діджиталізації як результат Industry 4.0 та інструмент забезпечення партнерських відносин між державою та суб'єктами господарювання з боку фіскалізації створеної вартості та забезпечення виконання умов партнерства кожною зі сторін. Припускаємо, що виконання партнерських умов буде досягнуте, якщо всі податки суб'єктом господарювання будуть сплачуватися та водночас нараховуватися з боку держави з дотриманням принципів оподаткування. Сьогодні даний процес функціонує доволі успішно за допомогою електронного кабінету платника податків [12], але й досі з кожним реформуванням, змінами реквізитів рахунків чи форм звітності залишається низка невизначеностей щодо адміністрування. Моніторинг можна реалізовувати в будь-який час доби та за наявності Інтернету, забезпеченого мобільними засобами зв'язку. Партнерство в цих відносинах закріплюється моментом визнання державою, законодавчими та виконавчими органами управління електронного документообороту та процесу податкового адміністрування. На практиці МСБ не поспішають користуватися наданим їм правом електронного документообігу і застосовують електронні документи лише у випадках, коли це прямо передбачено законом. Нині широкого використання набуває застосування електронних документів у банківській, фіскальній і комерційній сферах, а саме: 1) у системі банківських платежів; 2) з метою подання звітності; 3) з метою подання заяв для реєстрації; 4) з метою реєстрації податкових накладних. Отже, перевага застосування електронного документообороту прямо стосується фіскальних відносин, зокрема процесів у податковому адмініструванні.

Так, доступ до електронного кабінету платника податків можливий для будь-якого громадянина України, а отже, для будь-якого підприємця – представника малого та середнього бізнесу. Першим кроком реалізації фіскальної діджиталізації є використання електронного цифрового підпису як інструмента, який засвічує визнання громадянина та підприємця суб'єктом податкових відносин. Він дозволяє персоніфікувати електронний кабінет платника податків та забезпечує збереження його податкової історії та його комплаєнс відносно податкового законодавства. З кожним роком кількість кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг або акредитованих центрів сертифікації ключів зростає (далі – АЦСК). Це свідчить про попит на дані послуги

та відповідно залученість суб'єктів економічних і фінансових відносин у процеси їх діджиталізації, зокрема фіскальної.

Адміністрування податків є першочерговим напрямом у налагодженні комунікації між державою та підприємцями. Сьогодні перевага на боці держави, адже, крім самих податків, які визнаються витратами суб'єктами господарювання МСБ, підприємці сьогодні змушені нести витрати на бухгалтерський і податковий супровід. І якщо ефективно управляти своїми витратами, то зрозуміло, що доречніше нести витрати на штатну одиницю бухгалтера, ніж самотужки моніторити численні зміни нормативних документів, законодавчих актів, бланків та інше. Вдалим кроком з боку держави став проект створення електронного кабінету платника податків, що, безумовно, систематизує і скорочує обсяг витраченого часу на відвідування податкової служби. Він є сьогодні незамінним інструментом партнерства держави та малого і середнього бізнесу в умовах фіскальної діджиталізації. Тому доречно зосередити увагу на покроковому провіднику в межах даного інструменту.

Для авторизації в електронному кабінеті платника податків суб'єкти МСБ можуть використати електронний цифровий підпис (далі – ЕЦП) різних АЦСК, перелік наведено в *табл. 1*.

Даний перелік поступово доповнюється новими надавачами електронних довірчих послуг, що розширює пропозицію на цьому ринку. 7 листопада 2018 р. набрав чинності Закон «Про електронні довірчі послуги» [11], який забезпечив МСБ сучасними інструментами електронної комерції та комунікації з партнерами і державою. Введення в дію закону підвищило моніторинг і контроль з боку персоніфікації отримання електронного цифрового підпису, що обумовлює Платформа партнерства між державою та МСБ, яка сьогодні представлена таким інформаційним забезпеченням, як електронний кабінет платника податків. У своїй структурі він містить цілий перелік функціональних модулів, які забезпечують МСБ як інформаційним контентом, так і практичним інструментарієм звітування та сплати податків. Пропонуємо розглянути оптимальний покроковий алгоритм дій платника податків, що інтерпретує процес фіскальної діджиталізації як партнерства між державою та платником податків.

Перш за все необхідно отримати електронний цифровий підпис. Варіанти та цінова пропозиція на даний вид послуг є досить широкою. Безкоштовні послуги пропонують податкові органи та державні органи влади. За готівку чи безготівковий розрахунок довірчі послуги можна отримати у наведених у *табл. 1* АЦСК. Вхід в електронний кабінет платника податків реалізується через офіційний сайт Податкової служби України. Актуальний інтерфейс платформи для платника податків наведено на *рис. 1* і *рис. 2*.

Кваліфіковані надавачі електронних довірчих послуг

№ з/п	АЦСК	Позначення в електронному кабінеті платника податків	Джерело отримання послуги для МСБ
1	Кваліфікований надавач ЕДП ІДД ДПС	КНЕДП/АЦСК	https://acskidd.gov.ua/ca-certificates
2	Органів юстиції України	АЦСК органів юстиції України	https://ca.informjust.ua
3	Акредитований центр сертифікації ключів Укрзалізниці	Акредитований центр сертифікації ключів Укрзалізниці	https://csk.uz.gov.ua
4	АЦСК «MASTERKEY»	АЦСК «MASTERKEY» ТОВ «АРТ-МАСТЕР»	https://www.masterkey.ua
5	АЦСК ТОВ «Ключові системи»	АЦСК ТОВ «КС»	http://ksystems.com.ua
6	АЦСК ПАТ «Укрсиббанк»	АЦСК публічне акціонерне товариство «Укрсиббанк»	https://csk.ukrsibbank.com/crls
7	АЦСК Державне підприємство «Українські спеціальні системи»	АЦСК ДП «УСС»	https://csk.uss.gov.ua
8	АЦСК АТ КБ «Приватбанк»	АЦСК АТ КБ «Приватбанк»	https://acsk.privatbank.ua
9	Акредитований центр сертифікації ключів Збройних сил	Акредитований центр сертифікації ключів Збройних сил	http://ca.mil.gov.ua
10	Кваліфікований надавач ЕДП «Військова частина 2428»	Кваліфікований надавач ЕДП «Військова частина 2428»	https://acsk.dpsu.gov.ua
11	КНЕДП «АЦСК ринку електричної енергії»	КНЕДП «АЦСК ринку електричної енергії»	http://acsk.er.gov.ua/ca-certificates
12	КНЕДП – АЦСК МВС України	КНЕДП – АЦСК МВС України	https://ca.mvs.gov.ua
13	АЦСК Національного банку України	АЦСК Національного банку України	http://canbu.bank.gov.ua
14	Кваліфікований надавач ЕДП «Казначейство»	Кваліфікований надавач ЕДП «Казначейство»	http://acsk.treasury.gov.ua /sertifikati_acsk/
15	АЦСК ТОВ «Центр сертифікації ключів «Україна»	АЦСК ТОВ «Центр сертифікації ключів «Україна»	https://www.uakey.com.ua
16	АЦСК ПАТ «Національний депозитарій України»	АЦСК ПАТ «НДУ»	https://csd.ua
17	АЦСК «eSign» ТОВ «Алтерсайд»	АЦСК «eSign» ТОВ «Алтерсайд»	http://altersign.com.ua
18	АЦСК ДП «Український інститут інтелектуальної власності»	АЦСК ДП «Український інститут інтелектуальної власності»	https://ukrpatent.org/uk
19	АЦСК АТ Ощадбанк	АЦСК АТ Ощадбанк	http://ca.oschadbank.ua
20	АЦСК Генеральної прокуратури України	АЦСК Генеральної прокуратури України	https://ca.gp.gov.ua

Джерело: систематизовано автором на основі досліджених джерел.

Виконуючи послідовність зазначених кроків (Крок 1 – Крок 2 – Крок 3), суб'єкт господарювання МСБ може отримати доступ до актуальної інформації щодо власної діяльності та на практиці переконатися в партнерських відносинах з державою. На сьогодні спектр можливостей електронного кабінету платника податків дозволяє отримати базову інформації щодо власного статусу суб'єкта господарювання. Внутрішній інтерфейс даного ресурсу можна умовно поділити на три модулі, наведені на рис. 2. Кожен із модулів містить свою інформаційну наповненість. Так, наприклад, **Модуль 1** передбачає загальну оглядову та інформаційну базу та контент. У частині «Новини»

систематизовано актуальну інформацію щодо змін у законодавчій базі, оперативного інформування платників податків, щодо змін у регламенті роботи електронного кабінету платника податку, новини видання «Вісник» щодо оподаткування та адміністрування податків та зборів. «Електронний кабінет громадян» (ЕК для громадян) дає змогу будь-якому суб'єкту економічних і фінансових відносин отримати інформацію та доступ до взаємопов'язаної інформаційної бази як, наприклад, Портал Електронних послуг Пенсійного фонду України. Також він надає змогу віддалено отримати довідку про доходи, які вам були виплачені різними контрагентами; звітувати за власними дохода-

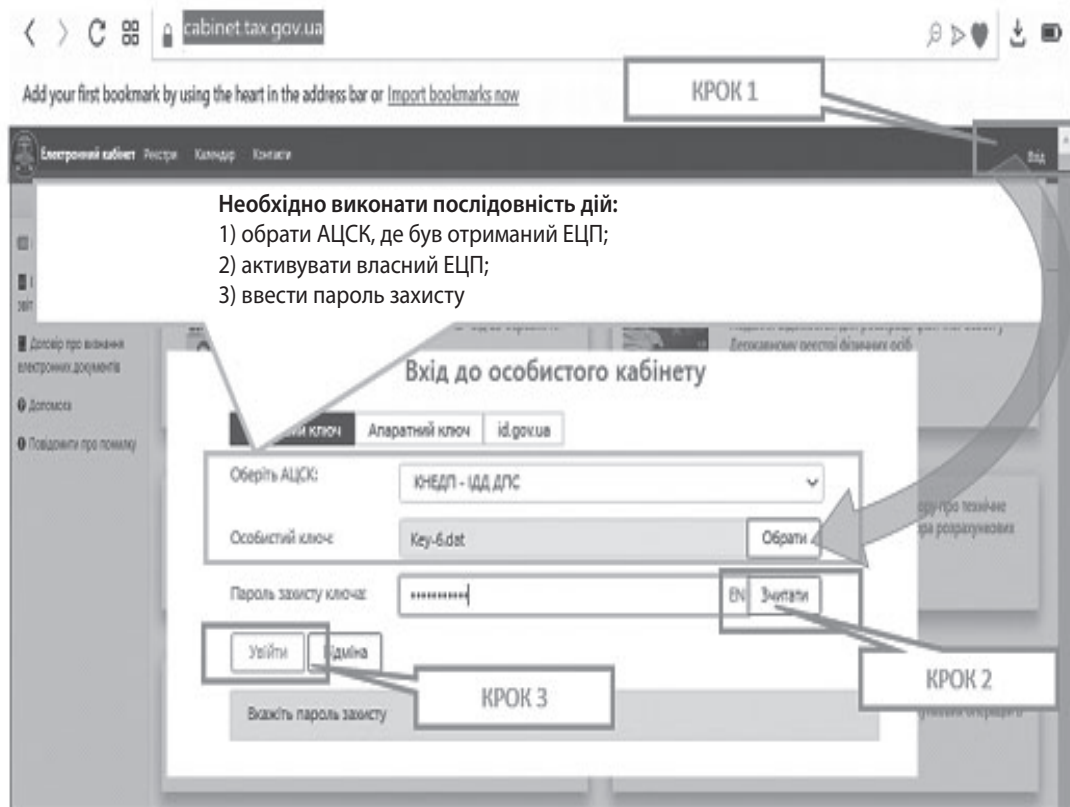

Рис. 1. Вхід у особистий кабінет суб'єктів оподаткування МСБ.

Джерело: побудовано автором на основі досліджених інформаційних джерел.

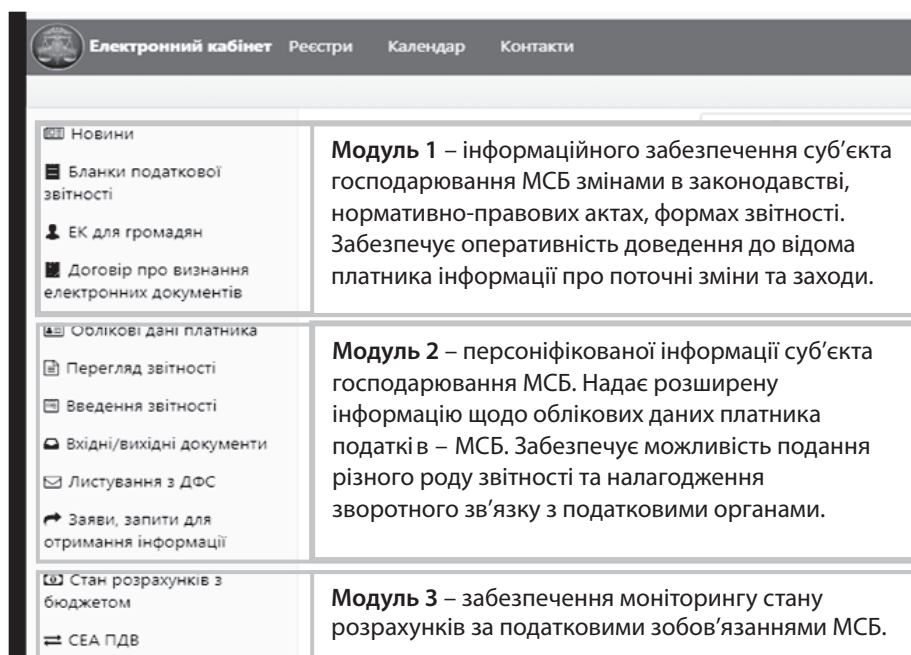

Рис. 2. Інформаційні модулі електронного кабінету платника податків

Джерело: побудовано автором на основі досліджених інформаційних джерел.

ми; віддалено зробити зміни у ваших особистих даних та інше. Не менш корисним буде отримання інформації щодо заяв на подання електронної податкової звітності, перегляд актуальних і вчасно оновлюваних банків для фінансової звітності.

Модуль 2 містить персоналізовану інформацію про суб'єктів господарювання МСБ. Даний блок буде відсутній у осіб, які не займаються підприємницькою діяльністю і завжди працювали найманими працівниками. Водночас це не зменшує значення інформації,

яку містить даний модуль. Перш за все – зосередженість всієї необхідної для підприємця інформації в одному розділі «Облікові дані платника». Можливість подання звітності та його перегляду забезпечують складові «Перегляд звітності» та «Ведення звітності». Складова «Вхідні/вихідні документи» дає можливість переглядати стан надісланої звітності, забезпечує поінформованість платника про доставку та прийняття звітів або отримання будь-якого роду повідомлень від органів державної податкової служби. Створення запитів, заяв, скарг, листів, пропозицій, а також звернень за консультацією, роз'ясненням чи надання відповіді на лист ДПС можна реалізувати через розділ «Листування з ДПС». Заяви, запити з метою отримання інформації можна створити в розділі «Заяви, запити для отримання інформації».

Окремої уваги потребує Модуль 3, адже основним його завданням є моніторинг стану розрахунків суб'єкта господарювання МСБ з бюджетом. Даний модуль відображає всі можливі податкові зобов'язання суб'єкта господарювання чи навіть фізичної особи-громадянина резидента чи нерезидента. Тобто, він відображає попередні, поточні та майбутні податкові зобов'язання платника податків. Так, наприклад, якщо Ви є власником надлишкових метрів нерухомого майна або земельної ділянки, Вам, очевидно, буде нараховане податкове зобов'язання з податку на майно громадян (нерухоме майно, транспортний податок, плата за землю).

Окремим, більш складним питанням, є нарахування податків для МСБ на спрощеній системі оподаткування. Так, кожен «спрощенець» сьогодні, як мінімум, сплачує єдиний податок та єдиний соціальний внесок. Таким чином, обидва податки займають своє чільне місце в персональному електронному кабінеті такого суб'єкта господарювання МСБ. Єдиний податок буде відобразитися майбутньою датою кінцевого терміну платежу. Єдиний соціальний внесок – станом на поточний період, тобто сума буде нарахована після її фактичної сплати, а це зумовлює формування підґрунтя для невизначеностей з боку МСБ. Таке адміністрування важко назвати партнерськими відносинами з боку держави.

Проведений аналіз доводить, що кожен із наведених на рис. 2 модулів несе своє інформаційне наповнення, що відповідає ключовим запитам як з боку держави, так і з боку платника, тому може бути основою для дотримання партнерських відносин.

ВИСНОВКИ

Функціональність модулів електронного кабінету не залишає жодних сумнівів. Водночас доречним буде наповнення електронного кабінету платника податків більш інтерактивними засобами повідомлення. Важливо сформувати зв'язок між поточним станом платника та його обізнаністю та поінформованістю

про цей стан. Звичайно, сьогодні залишається незмінний шлях доведення до відома платника інформації про критичні ситуації (заборгованості, адміністративного провадження та ін.). Але чи варто доводити до такої ситуації? Рішення є досить простим – завчасне попередження засобами діджиталізації. Варіантами можуть стати повідомлення в різного роду месенджери, засоби комунікації та інші. Без уваги не можна залишити необхідність синхронізації електронного кабінету платника податків та гаджетів, які сьогодні є основним постачальником нововведень та загалом інформації, а значить, інструментом забезпечення інформованості суб'єктів господарювання МСБ.

Єдиним недоліком є відтермінованість процесу отримання відповіді та незрозумілість часу нарахування та зарахування сплачених податків. У такому випадку також доречно використати інструмент «впливаючих вікон» чи «впливаючих коментарів», що розтлумачать облік сплати податків, який ведеться з боку податкової служби. Без уваги, звісно, не можна залишати роботу та стимулювання зростання фінансової грамотності з боку платника податків. І хоча сьогодні уряд і, зокрема, органи податкової служби набирають стрімких обертів у діджиталізації власних сервісів та процесів адміністрування, значна кількість питань і швидкість реформ підвищує необхідність запровадження нових та оперативних засобів інформування платників. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Dalenogare L. S., Benitez G. B., Ayala N. F., Frank A. G.** The expected contribution of Industry 4.0 technologies for industrial performance. *International Journal of Production Economics*. 2018. Vol. 204. P. 383–394. DOI: 10.1016/j.ijpe.2018.08.019.
- 2. Digitalization of Tax: International Perspectives / London :** Paul Aplin, 2017. 34 p.
- 3. Frank A. G., Mendes G. H. S., Ayala N. F., Ghezzi A.** Servitization and Industry 4.0 convergence in the digital transformation of product firms: A business model innovation perspective. *Technological Forecasting and Social Change*. 2018. Vol. 141. P. 341–351. DOI: 10.1016/j.techfore.2019.01.014.
- 4. Gobble M. M.** Digitalization, Digitization, and Innovation. *Research-Technology Management*. 2018. Vol. 61. Issue 4. P. 56–59. DOI: 10.1080/08956308.2018.1471280.
- 5. Porter M. E., Heppelmann J. T.** How Smart, Connected Products are Transforming Companies. *Harvard Business Review*. 2015. October. URL: <https://hbr.org/2015/10/how-smart-connected-products-are-transforming-companies>
- 6. Schmidhuber L., Hilgers D., Rapp M.** Political innovation, digitalisation and public participation in party politics. *Policy & Politics*. 2019. Vol. 47. No. 3. P. 391–413. DOI: 10.1332/030557319X15579230420054.
- 7. Schratzenstaller M.** Auswirkungen der Digitalisierung auf den öffentlichen Sektor – ein erster Überblick. *Wirtschaftsdienst*. 2018. B. 98. Heft 11. S. 799–804.

DOI: 10.1007/s10273-018-2369-5. URL: <https://www.wirtschaftsdienst.eu/inhalt/jahr/2018/heft/11/beitrag/auswirkungen-der-digitalisierung-auf-den-oeffentlichen-sektor-ein-erster-ueberblick.html>

8. Snyutka N. Transformation of Taxation and Tax Procedures in the Information Society: Theoretical Concept. *Облік і фінанси*. 2019. № 3. С. 100–106.

9. Szalavetz A. Digitalisation, automation and upgrading in global value chains – factory economy actors versus lead companies. *Post-Communist Economies*. 2019. Vol. 31. Issue 5. P. 646–670.

DOI: 10.1080/14631377.2019.1578584.

10. Yoo Y., Boland R. J., Lyytinen K., Majchrzak A. Organizing for Innovation in the Digitized World. *Organization Science*. 2012. Vol. 23. Issue 5. P. 1398–1408.

DOI: 10.1287/orsc.1120.0771.

11. Закон України «Про електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 р. № 2155-VIII (у редакції від 05.10.2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>

12. Електронний кабінет платника податків // Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://cabinet.tax.gov.ua>

REFERENCES

Dalenogare, L. S. et al. “The expected contribution of Industry 4.0 technologies for industrial performance”. *International Journal of Production Economics*, vol. 204 (2018): 383-394. DOI: 10.1016/j.ijpe.2018.08.019

Digitalization of Tax: International Perspectives. London: Paul Aplin, 2017.

“Elektronnyi kabinet platnyka podatkov” [Taxpayer's Electronic Cabinet]. Ofitsiyniy sait Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy. <https://cabinet.tax.gov.ua>

Frank, A. G. et al. “Servitization and Industry 4.0 convergence in the digital transformation of product firms: A business model innovation perspective”. *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 141 (2018): 341-351.

DOI: 10.1016/j.techfore.2019.01.014

Gobble, M. M. “Digitalization, Digitization, and Innovation”. *Research-Technology Management*, vol. 61, no. 4 (2018): 56-59.

DOI: 10.1080/08956308.2018.1471280

[Legal Act of Ukraine] (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>

Porter, M. E., and Heppelmann, J. T. “How Smart, Connected Products are Transforming Companies”. *Harvard Business Review*. 2015. October. <https://hbr.org/2015/10/how-smart-connected-products-are-transforming-companies>

Schmidhuber, L., Hilgers, D., and Rapp, M. “Political innovation, digitalisation and public participation in party politics”. *Policy & Politics*, vol. 47, no. 3 (2019): 391-413.

DOI: 10.1332/030557319X15579230420054

Schratzenstaller, M. “Auswirkungen der Digitalisierung auf den öffentlichen Sektor – ein erster Überblick”. *Wirtschaftsdienst*. 2018. DOI: 10.1007/s10273-018-2369-5. <https://www.wirtschaftsdienst.eu/inhalt/jahr/2018/heft/11/beitrag/auswirkungen-der-digitalisierung-auf-den-oeffentlichen-sektor-ein-erster-ueberblick.html>

Snyutka, N. “Transformation of Taxation and Tax Procedures in the Information Society: Theoretical Concept”. *Облік і фінанси*, no. 3 (2019): 100-106.

Szalavetz, A. “Digitalisation, automation and upgrading in global value chains – factory economy actors versus lead companies”. *Post-Communist Economies*, vol. 31, no. 5 (2019): 646-670. DOI: 10.1080/14631377.2019.1578584

Yoo, Y. et al. “Organizing for Innovation in the Digitized World”. *Organization Science*, vol. 23, no. 5 (2012): 1398-1408. DOI: 10.1287/orsc.1120.0771